

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար սարեկան 10 ֆրանկ. վեցամսեայ 5 ֆրանկ: Արտասահմանի համար սարեկան 12 ֆրանկ, վեցամսեայ 6 ֆր.

ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Գրութիւնք եւ չեն տրուիր:

Իրանացիական տոյր 20 սանրիս կ:

Գին 10 ՍԱՆՐԻՍ

ՇԱՐՄԻ

Նախակ եւ դրամ գրկեց
Խնրագրութեան հասցեիք,

Редакция на вѣстникъ
«Шаржумъ»
Варна.

Redaction du journal
«Charjoum»
Varna (Bulgarie).

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՒԹ ԶՈՐԵՔՇԱԲԻ ԵՒ ՇԱՐՄԻ ՕՐԵՐԸ

Գին 10 ՍԱՆՐԻՍ

Отговорникъ: Д-ръ Т. Хр. Стояновъ.
А Д В О К А Т Ъ

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՈՒԺԻ ՊԵՏՔԸ

—)(—

Ապրուելու, յառաջագիմելու այն բիւրուսոր միջոցներէն, զորս կը վախլին կառավարութիւն ունեցող ազգերը, շատ քիչերը բաց են հայ երիտասարդին առջև: Եւ մինչ ամէն երկրի մէջ մեր շուրջը գտնուած միջակութիւնները, իրենց տիրող տարր ըլլալու հանգամանքովը, կը սխալանաւ աստիճանէ աստիճան դէպ առաջգիմելու կատարը, հայ երիտասարդը իր հմտութիւնով, իր տաղանդով մէկտեղ, վկայականը գրպանը դրած կը թափախի:

Անշուշտ ազատական սուպարէզները կան բաց, որոնց մէջ թեւակոխող մերայինք գիտցած են փայլել և որոշ տեղ մը գրաւել: Սակայն ամէն մարդու տըրուած չէ ըլլալ բժիշկ և փաստաբան, ու առ հասարակ բարեկեցիկ զաւակներու վերապահուած է Հիբոկրատի և Թէմոսթէնի սան դառնալ: Համեմատաբար աւելի գիւրամատչելի սուպարէզներն ալ, ուսուցչութիւնը, հոգեւորականութիւնը, անբաւական են պատրաստարեւումէնքը: Գալով տիրող օտար վարչութեան մէջ նախանձելի գիրք մը բռնելու, այդ ալ բարձրագոյն ընդունակութիւններ կը պահանջէ և սուելի իբրև շնորհք քան իբրևուր մըն է որ երբեմն կը տրուի: «որովհետև վերջապէս օտարները խնամելու համար չէ որ հայրենիքը արևն թափած է օտարին լուծը թօթափելու»:

Եթէ երբեմն Թուրքիոյ մէջ հարիւրներով կը հաշուէին հանրային մեծ պաշտօններ վարող հայերը, այսօր թէ զգալապէս պակասած է անոնց թիւը և թէ անոնց յաջորդներուն թուրքեր սահմանուելի ստուգութիւն է: Թող այն փափուկ գիրքը ուր գտնուած են միշտ հայ էֆէնտախները հակառակ իրենց անկեղծ հաւատարմութեան և միշտ նախատինքներու փուշերով ծածկուած է իրենց պաշտօնին աթուր:

Ուրեմն առանց այլևայլութեան և սակաւթիւ բացառութիւններու առջև առանց կանգ առնելու, կրնանք ընդունիլ թէ հայ երիտասարդութեան առջև գիտնութեամբ, վարչական, գիւտնագիտական և ուրիշ բոլոր սուպարէզները գոց են:

Ի՞նչ ընել ուրեմն: Վաճառականութեան մէջ նետուել: Այդ ճիւղին մէջ մեր տոհմին ունեցած հանճարը ընկերանալով ձեռներէցութեան ոգիին որ բաւական չեշտուած է մեր մէջ, մեզ համար բաւական կարեւոր տեղ մը պատրաստած է առեւտրական աշխարհի մէջ: Եւ սակայն հաւաքական գործակցութեան ոգին է որ յաւէտ խոյս տուած է մեզիք և չենք գիտցած մեր ուժերը յօգելով մեծ առաւելութիւններ ձեռք բերել: Այս պատճառով վաճառականութեան մէջ նետուող երիտասարդն ալ փոքրիկ գրագիրը դառնալու դատարարուած է, փոխանակ ըլլալու առեւտրական վարչութեան մը պաշտօնեան:

Ռուսահայերը մինչև հիմա միտիթարական կէտ մըն էին հայութեան մէջ: Բայց վերջին հաշուէրը հոգ և գործարան ձախելու կատարութիւնը քիչ մը տկարացուցին անոնց յարատև ձեռներէցութեան վրայ գոյացած շուրջապարը:

Ահա բարձրագոյն կրթութիւնով զարգացած Ռուսահայ երիտասարդներ ալ, որոնք բացը կը մնան: Հիմակ հոն գրքերու վրայ հակած մեղուաջան ուսանողներ կան որոնք վկայականներն զբոստանած պահուն ընդարձակ հայ գործարաններ բաց չպիտի գրունեն իրենց առջև:

Այո, մենք մեղի բաւելու ջանքերը քիչ անգամ փորձած ենք: Թուրքիոյ այնքան հայ վաճառականները հաւաքական ուժերով երբեք այնքան մեծ գործառնութիւններ չեն ըրած որուն մէջ հայ երիտասարդը պատրաստուէր: Ամենքն ալ իրենց գործերը մէկ—երկու պաշտօնէի վրայ բեռնելու գաղտնիքը ըմ-

բռնած, իրենք իրենց առանցքին վրայ կը դառնան ոչ այնքան լայն շրջանակի մէջ: Եւ ո՞չ միայն իրենք լուրջ ձեռնարկներ չեն ըրած ծաւալելու, այլ և ծաւալուն գործերէ ալ հեռի մնացած են գրէթէ: Այնպէս որ երկարութիւն, թրամվէյի, թիւնէլի, փարոսներու, շոգեհաններու և այլև այլ ընկերութիւններու մէջ հայ պաշտօնէից թիւը մատի վրայ կը հաշուի:

Նոյն բանը և աւելի գէշը Ռուսահայ մէջ տեղի ունեցած է, երբ այնտեղ Բէթիի գրութեան հիմնուելով հայերուն նիւթական անկման ցաւալի թուական մը կը բացուէր: Ապրուստի միակ միջոցը ձեռքերուն ելած էր: Հարստացողները իրենց հազարաւոր սովիներուն վրայ նստեցան հեշտութեամբ: Ոչ ոք խորհեցաւ գործառական դատուն, որ փճացաւ: Ո՞չ ոք միտքէն անցուցաւ այդ անգին գրամագլուխներով նոր և ընդարձակ գործեր ստեղծել, ինքզինքնուն և կարօտներու օգտակար ըլլալու համար, եթէ ոչ ձեռներէցութեան ոգին գէթ գործակցական զգացումը կը պակսէր իրենց մէջ: Հա՞րկ է թուել Պարսկաստանի, Եգիպտոսի, Պուլկարիոյ հայերը, կը կարծէք որ աւելի միտիթարական ըլլայ անոնց գործակցութիւնը առեւտրի մէջ: Կերկբայիմ. որովհետև «հեթապոի չափ ընկերութիւն մըն ալ չկըրցան հիմնել, ինչ որ գէթ անգործ թափառող շատ մը հայ հացագործներու կրնար պատուաւոր գործ մը հայթայթել: Իրաւ է թէ հոն հոս անհատական ձեռներէցութեան ապացոյցները միշտ կան ու կը մնան»:

ԳԱՄԵՐ ԱՐՇԱԻՐ

Ա Զ Դ

—)(—

Արքիար էֆ. Արքիարեանի մատին գրելիքներս կը բաժնուին երկու որոշ մասերու. մէկը՝ պաշտպանողական իր սեւերես զրպարտութիւններուն դէմ. իսկ միւսը՝ յարձակողական իր եզ-

ուրտի հաղբը նշաւակելու համար:

Ու եթէ, միեւնոյն ատեն, հեռուէն ու մօտէն, քոսոտ քոթոտի խեղդուկ պոռչտուքներ ալ բարձրանան, ականջ կախելու ժամանակ չունենալս՝ հիմակուրնէ կազդարարեմ:

ՀՐԱՅԻ

ՔԻՉ ՄԸ ԱԻԵԼԻ ԼՈՅՍ

—)(—

Իմ հասցէիս խմբագրատուն զբոսկուած պատահիկ մը թուղթի մէջ կը կարգամ:

«Եթէ շարունակեցի բառն է որ խնդրի նիւթ կըլլայ եւ անոր կը մնայ վերջնական վճիռը արձակել»:

«Ես կուզամ բնելու որ այդ բառը չկայ Դրոշակի 1895 հոկտ. 1, թիւ 14ի մէջ Մամբրէի հարցաքննութեան շարունակութիւնը վերջացած է, եւ ան ալ «վերջ» խորագրով»:

Հիմա Արքիար էֆ. Արքիարեանի կը մնայ Դրոշակի թիւերէն ջնջել սալ այդ «վերջ» խորագիրը եւ լիւղել Մարտի մէջ իր սա խօսքերը. «կէսը հրատարակեցին եւ վստահօրէն «շարունակել» գրին, ու այդ շարունակութեանը դեռ կըսպասուի: Այո, Մամբրէն մեռած էր, բայց ողջ էին ուրիշներ. անգին քրքիլ մը առաջ դրուաւ. շարունակելը անհնարին եղաւ»: (20 նոյ. 1897 Մարտ):

«Ողջ էին ուրիշները», կըսէ, ու ես ալ կը հաւատամ որ ողջ առողջ են: Լաւ, թող երեւան գան ու բացատրեն իրենց «քրքիլ» իսկական պատճառները, եթէ սակայն յանձն կանեն որ եզուրը իրենց կողմէ իրենց համոզումներուն ու զգացմունքին թարգմանը եղած ըլլար: Կըսպասեմ, պնդելով այդ կէտին վրայ սա՛ գլխաւոր պատճառով որ, Արքիար էֆ. Մամբրէի հարցաքննութեան թուղթերը կասկածի ենթարկելով, խոտորնակ ճամբաներէ իր աղտոտ ձեռքերն ու արիւնոտ շապիկը մաքրել կուզէ գալիք ուրիշ թուղթերու մէջ:

Ա՛խ, այդ թուղթի՛րը...

Եւ սակայն, իր բաժնին նայելով, «ատանկ թուղթերը գոյութիւն չունին»: Եւ որպէս զի օր մը երբեք իրաւունք չունենամ իր երեւը թքնելու, Պոլսի մէջ ինքզինքը ինձմէ ամբաստանուած հրատարակելէ յետոյ, հիմա ալ վարպետօրէն զիս ամբաստանելու ելած է ճարտար գողին պէս: Ահաւասիկ թէ ի՞նչ. ԾՅԻՆ, Արքիար էֆէնտախի բաց սեղեկագրին համեմատ անգամակից եղած եմ իրեն՝ չգիտեմ

ինչ անունով մասնախմբի մը . ինք ձեռքակալուած է . ուրիշ երկու հոգի ալ կծիկը դրած են . «վտանգէ գերծ» մնացեր եմ ես՝ Մամբրէի բարեկամ ըլլալով . հինգերորդ մըն ալ , մեր ընկերներէն Պոլիս մնացեր է «առանց նեղուելու , զի ո՛չ ոք կը կասկածէր անոր վրայ , անունը ո՛չ Մամբրէի , ո՛չ ուրիշներու ծանօթ ըլլալով» : Ինծի՞ ալ անծանօթ էր մեր այդ հինգերորդ ընկերը , Արփիար էֆէնի : Այդ կէտը լաւ ճշդեցէք , վասն զի , կամ պէտք է ի լուր աշխարհի հաստատէք որ այդ մարդը վտանգած է ինծի՞ քանի որ եղուիտի հնարքով զիս կասկածելի ընելու կը ճգնէք , եւ կամ պէտք է խայտառակօրէն ընդունիք որ պարզաբար կը դաւաճանէք :

Վեց ամիս առաջ հրատարակուած Մարտի մէջ , իրեն հետ «անդամակից եմ մասնախմբի մը» , վեց ամիս ետքը հրատարակուած Մարտին մէջ ալ «մասնակցած եմ յեղափոխական ժողովներու , բաւական գաղտնիքներու տեղեկակ» , եւ , միեւնոյն ատեն «Մամբրէի բարեկամ» : Պաշտօնի այս բարձրացումները ինչ կը նշանակեն արդեօք , ինչու կը վարանի յայտնապէս դուրս տալու ինչ որ լեզուին տակ ունի : Գուցէ կուզէ հասկցնել որ Մամբրէի հետ ունեցած բարեկամութիւնս , իր բառերով , այդ գաղտնիքները երեւան բերած է : Կը հարցընեմ , որո՞նք են այդ ժողովականները որոնց անդամակից գտնուած եմ , ինչ են այդ գաղտնիքները որոնց տեղեկակ էի ու երեւան եկած ըլլալու են : Իրեն հետ հրապարակ կը կոչեմ բոլոր այդ ժողովականները : Գաղտնիքներու մասին կրնամ ըսել որ , իր բանտարկութեան մէջ , ո՛չ մէկ հաս մութի մէջ ձգած էր արդէն . եւ , Տօքթ . Թիրեաքեանի խօսքերով . «Այդ սրիկան ո՛չ թէ եղածը , այլ չէ չհղածն ալ ըսաւ» . ինք ալ , — չուզելով անշուշտ , — խոստովանած է Մարտի մէջ , թէ «Անցեալէն ո՛ր եւ է մութ կէտ չէր մնացած» :

Հիմա պարզենք ըսելիքս : — Ինք , Արփիար էֆ . շատ լաւ գիտէր որ Մամբրէին ինծի հետ որոշ յարաբերութիւն չունէր . ես անոր չըմանին մարդոցը հետ ալ անդամակցութիւն ունեցած չեմ . եթէ սուտ եմ , թող վկայեն Գր . Գրըլըճեան , Քրիս Բարգեղեան , Կարապետ Պասմաճեան եւ Մամբրէի հարցաքննութեան մէջ նշանակուած բոլոր անունները . կամ թէ թող վկայեն անոնք , որ եղուիտին բառերով ինծի անդամակից են «մասնախմբի մը» : Ու յետոյ ծիծաղելի չէք գտնել որ մէկ կողմէ զիս անդամակից կընէ յեղափոխական ժողովներու եւ միւս կողմէ ալ «Մամբրէի սրտակից , մտերիմ» : Ու ինքն ալ գիտէ ու կը վկայէ : Ես չի ձեռքակալուեցայ , վասն զի , իրեն պէտք չըրածիս վրայ պարծենալու անաստութիւնը չունէի . Մամբրէին զրական փաստ մը չունէր ձեռքը՝ իմ յանցապարտութիւնս հաստատող : Ահա հաւաստի գաղտնիքը : Ասկէ զատ , Մամբրէի ձեռքով անուններու ցանկ մը արուած էր ոստիկանութեան . անոր մէջ նշանակուած եմ զրական անունովս : Այդ գաղտնիքը երեւան եկաւ 91ի եւ 92ի ձեռքակալութեան փամանակ . իբրեւ ամբաստանութիւն նոյնը ուրիշներու ալ հաղորդած էր նախարարը՝ իմ վրաս եղած ամբաստանութիւնը ծանրացնելու համար :

Արփիար էֆէնի կարծիքով պէտք է ես ալ փախուստ տուած ըլլայի , առանց սակայն կարենալ ուրանալու որ ես իր հոստի գողուելի տիրարու մեքերով ստիակի ու արտուտի գեղգեղներու ու ճուղըրցներու ներգաշնակութեամբ՝ Հայաստանի արեւազալը կողմէն , մենք կազմուածքաւ կը մարտահանք մեր ձեռքը :

Ահ , ինչ անուշ ու ինչ քաղցր է սպաւորութիւնը զոր կը թողու վրայ այսպիսի բանաստեղծական վայրի մը ճամբորդութիւնը : Ու տեսարանի այդ յանկուցիչ երեւոյթէն զբաւուած՝ անզգալապէս ինքզինքնիս կը գտնենք Պաղա պրակի մացառներու ու նորածիլ թուփերու մէջը , մեր ետին , այս պուրակաւոր լեռնաշղթային ստորտը թողով կարճկանի կըր դաշտերը , բոլորտիքը եզերուած Յ հայ գիւղերով . մեր զիմացը , հիւսիսի կողմէն կը տեսնուին Բզնունեաց ծովը , Սիփանայ սէզ սարը , Արծրունեաց , Գալբերունեաց ու Բզնունեաց գաւառի հարուստ մէկ մասը . տեսարանը որքան զիւս , աչքիդ կարածէն աւելի լայն ու վեհ , ինչքան նայիս ու որչափ հետաքրքրուիս , այնքան կը վերանաս , ամէն ինչ կենսք ու լեզու ունի ու սրտիդ հետ կը խօսի , պատմութիւնս ամբողջ կենդանի օրինակներով զիմացը կը բացուի , ու դուն կը մտնաս տեսականը՝ գործնական կենդանի օրինակներու հանդէպ , կըզգաս որ դուն ալ արիւն ունիս , սիրտ ունիս . այդ անէպեքալ ժամերուն՝ երբ Պէշիքթաշլեանի զեփուռը կը մրմնջաս , անտառի մատաղաշ տերեւները խշարտցնելու ու թոյնոց երգերի ընկերակցութեամբ՝ ո՞վ կըրնայ ճիշդ ու ճիշդ նկարագրել թէ՛ ինչ երջանկագոյն ժամեր է որ կը թողնի . . .

Յափշտակուած այս ամէն հոգեկան երեւոյթներէ՛ անզգալապէս կը կըտրենք Պաղա պրակը : Ռշտունեաց ու Կարճկանի գաւառները իրարմէ բաժնող Բնծաքար նշանաւոր լեռան ստորաբաժանալ լեռնաշղթան իր խիստ ու թաւուտ պուրակների համար , «Պրակ» անուանուած է՝ այդ Պրակին մէջ քրդաքանակ «Պաղ» համանուն գիւղի անունով : Այս անտառ՝ այնքան փերա գողեր , մարդասպաններ ու արիւնարբուներ սնուցիչ է իր մէջ , որքան կաղնի ու սօսի ծառեր ունի ինքն : Առանց վտանգուելու քրդական այդ վտանակներէն՝ բացառութիւն է ազ տեղէն ապահով անցնիլ : Օր մը երբ խեղճ հայ շրջուն փերեզակ մը այդ անտառին մէջ քիւրտերը սպանելով անոր 3-400 զահեկանի հարստութիւնն առած էին , ու անոր գլխատուած գիւղը Գաւառու (Ռշտունեաց) գայմագամին ներկայութեան բերելով , խեղճ հայերը՝ այդ ոճրագործների պատժուելը կը խնդրէին , ապուշ գայմագամը թըրքական ֆանաթիք բարբարոսութեամբ կըսէր՝ «էն , մենք օրման պէճիտի չենք . մենք մեր շուրջը հազիւ կը պաշտպանենք . հայի մը համար , գայմագամ մը չի կրնար անհանգիստ ըլլալ ու անհանգստութիւն պատճառել բարեպաշտ իսլամներին , գացի՛ք դուք փնտնեցէ՛ք ոճրագործները , դուք ինծի իմաց տուէ՛ք . ես բունի կուտամ զանոնք» : Միմիայն այսպիսի գաւառակների գայմագամներ չէին որ այսպէս կը վարուէին իրենց զիմող հայ ժողովրդի հետ . Հայաստանի բոլոր անհանգստանքները , մեծ ու պղտիկ թուրք պաշտօնեաները՝ այդ հայաշինջ քաղաքակրթութիւնը բունի էին : Ո՛չ միայն ոճրագործ , գող , աւերիչ քիւրտ սարկին վրայ ճնշուած չէին բանեցուներ , այլեւ մասնաւոր թելագործութիւնները :

Ահա , ինչ անուշ ու ինչ քաղցր է սպաւորութիւնը զոր կը թողու վրայ այսպիսի բանաստեղծական վայրի մը ճամբորդութիւնը : Ու տեսարանի այդ յանկուցիչ երեւոյթէն զբաւուած՝ անզգալապէս ինքզինքնիս կը գտնենք Պաղա պրակի մացառներու ու նորածիլ թուփերու մէջը , մեր ետին , այս պուրակաւոր լեռնաշղթային ստորտը թողով կարճկանի կըր դաշտերը , բոլորտիքը եզերուած Յ հայ գիւղերով . մեր զիմացը , հիւսիսի կողմէն կը տեսնուին Բզնունեաց ծովը , Սիփանայ սէզ սարը , Արծրունեաց , Գալբերունեաց ու Բզնունեաց գաւառի հարուստ մէկ մասը . տեսարանը որքան զիւս , աչքիդ կարածէն աւելի լայն ու վեհ , ինչքան նայիս ու որչափ հետաքրքրուիս , այնքան կը վերանաս , ամէն ինչ կենսք ու լեզու ունի ու սրտիդ հետ կը խօսի , պատմութիւնս ամբողջ կենդանի օրինակներով զիմացը կը բացուի , ու դուն կը մտնաս տեսականը՝ գործնական կենդանի օրինակներու հանդէպ , կըզգաս որ դուն ալ արիւն ունիս , սիրտ ունիս . այդ անէպեքալ ժամերուն՝ երբ Պէշիքթաշլեանի զեփուռը կը մրմնջաս , անտառի մատաղաշ տերեւները խշարտցնելու ու թոյնոց երգերի ընկերակցութեամբ՝ ո՞վ կըրնայ ճիշդ ու ճիշդ նկարագրել թէ՛ ինչ երջանկագոյն ժամեր է որ կը թողնի . . .

ՀՐԱՆԻ

ՀԱՅՐԵՆԻԻ ՅԻՇՍԱԿՆԵՐ

Վերջին սուրհանդակով Պոլսէն ստացած պաշտօնական հրահանգիս համեմատ , պէտք է չուտով ճամբայ ելնել զէպի Ալթամար , Ռշտունեաց աշխարհ՝ ու Պատրիարքական գրութիւնը իրաւասուր կաթողիկոսին ներկայացնելով , Սիգանի , Սպարկերտի , Կարկառի , Կարճկանի եւ այլն տեղերի ընկերութեան վարժարաններու գործի յառաջացման համար անոր կաթողիկոսական բարոյական օժանդակութիւնը խնդրելու : Ուստի 1885 Մայիս 10ին երբ զեռ արեգական սկիզբու վարսերը Կարճկանի գողարկի դաշտի դաւարները կուգային դուրս , երբ վանի Կապուտակ ծովի բեկերէկ ալիքների ձայնի հետ վարագայ , Բնծաքարի ու Սիփանայ բարձր գագաթներու կենսապարգեւ սիւրբը , հայրենիքի անուշ հոտերու ու հազարաւոր ծաղկանց

բուրու մեքերով ստիակի ու արտուտի գեղգեղներու ու ճուղըրցների ներգաշնակութեամբ՝ Հայաստանի արեւազալը կողմէն , մենք կազմուածքաւ կը մարտահանք մեր ձեռքը :

Ահ , ինչ անուշ ու ինչ քաղցր է սպաւորութիւնը զոր կը թողու վրայ այսպիսի բանաստեղծական վայրի մը ճամբորդութիւնը : Ու տեսարանի այդ յանկուցիչ երեւոյթէն զբաւուած՝ անզգալապէս ինքզինքնիս կը գտնենք Պաղա պրակի մացառներու ու նորածիլ թուփերու մէջը , մեր ետին , այս պուրակաւոր լեռնաշղթային ստորտը թողով կարճկանի կըր դաշտերը , բոլորտիքը եզերուած Յ հայ գիւղերով . մեր զիմացը , հիւսիսի կողմէն կը տեսնուին Բզնունեաց ծովը , Սիփանայ սէզ սարը , Արծրունեաց , Գալբերունեաց ու Բզնունեաց գաւառի հարուստ մէկ մասը . տեսարանը որքան զիւս , աչքիդ կարածէն աւելի լայն ու վեհ , ինչքան նայիս ու որչափ հետաքրքրուիս , այնքան կը վերանաս , ամէն ինչ կենսք ու լեզու ունի ու սրտիդ հետ կը խօսի , պատմութիւնս ամբողջ կենդանի օրինակներով զիմացը կը բացուի , ու դուն կը մտնաս տեսականը՝ գործնական կենդանի օրինակներու հանդէպ , կըզգաս որ դուն ալ արիւն ունիս , սիրտ ունիս . այդ անէպեքալ ժամերուն՝ երբ Պէշիքթաշլեանի զեփուռը կը մրմնջաս , անտառի մատաղաշ տերեւները խշարտցնելու ու թոյնոց երգերի ընկերակցութեամբ՝ ո՞վ կըրնայ ճիշդ ու ճիշդ նկարագրել թէ՛ ինչ երջանկագոյն ժամեր է որ կը թողնի . . .

Յափշտակուած այս ամէն հոգեկան երեւոյթներէ՛ անզգալապէս կը կըտրենք Պաղա պրակը : Ռշտունեաց ու Կարճկանի գաւառները իրարմէ բաժնող Բնծաքար նշանաւոր լեռան ստորաբաժանալ լեռնաշղթան իր խիստ ու թաւուտ պուրակների համար , «Պրակ» անուանուած է՝ այդ Պրակին մէջ քրդաքանակ «Պաղ» համանուն գիւղի անունով : Այս անտառ՝ այնքան փերա գողեր , մարդասպաններ ու արիւնարբուներ սնուցիչ է իր մէջ , որքան կաղնի ու սօսի ծառեր ունի ինքն : Առանց վտանգուելու քրդական այդ վտանակներէն՝ բացառութիւն է ազ տեղէն ապահով անցնիլ : Օր մը երբ խեղճ հայ շրջուն փերեզակ մը այդ անտառին մէջ քիւրտերը սպանելով անոր 3-400 զահեկանի հարստութիւնն առած էին , ու անոր գլխատուած գիւղը Գաւառու (Ռշտունեաց) գայմագամին ներկայութեան բերելով , խեղճ հայերը՝ այդ ոճրագործների պատժուելը կը խնդրէին , ապուշ գայմագամը թըրքական ֆանաթիք բարբարոսութեամբ կըսէր՝ «էն , մենք օրման պէճիտի չենք . մենք մեր շուրջը հազիւ կը պաշտպանենք . հայի մը համար , գայմագամ մը չի կրնար անհանգիստ ըլլալ ու անհանգստութիւն պատճառել բարեպաշտ իսլամներին , գացի՛ք դուք փնտնեցէ՛ք ոճրագործները , դուք ինծի իմաց տուէ՛ք . ես բունի կուտամ զանոնք» : Միմիայն այսպիսի գաւառակների գայմագամներ չէին որ այսպէս կը վարուէին իրենց զիմող հայ ժողովրդի հետ . Հայաստանի բոլոր անհանգստանքները , մեծ ու պղտիկ թուրք պաշտօնեաները՝ այդ հայաշինջ քաղաքակրթութիւնը բունի էին : Ո՛չ միայն ոճրագործ , գող , աւերիչ քիւրտ սարկին վրայ ճնշուած չէին բանեցուներ , այլեւ մասնաւոր թելագործութիւնները :

Ահա , ինչ անուշ ու ինչ քաղցր է սպաւորութիւնը զոր կը թողու վրայ այսպիսի բանաստեղծական վայրի մը ճամբորդութիւնը : Ու տեսարանի այդ յանկուցիչ երեւոյթէն զբաւուած՝ անզգալապէս ինքզինքնիս կը գտնենք Պաղա պրակի մացառներու ու նորածիլ թուփերու մէջը , մեր ետին , այս պուրակաւոր լեռնաշղթային ստորտը թողով կարճկանի կըր դաշտերը , բոլորտիքը եզերուած Յ հայ գիւղերով . մեր զիմացը , հիւսիսի կողմէն կը տեսնուին Բզնունեաց ծովը , Սիփանայ սէզ սարը , Արծրունեաց , Գալբերունեաց ու Բզնունեաց գաւառի հարուստ մէկ մասը . տեսարանը որքան զիւս , աչքիդ կարածէն աւելի լայն ու վեհ , ինչքան նայիս ու որչափ հետաքրքրուիս , այնքան կը վերանաս , ամէն ինչ կենսք ու լեզու ունի ու սրտիդ հետ կը խօսի , պատմութիւնս ամբողջ կենդանի օրինակներով զիմացը կը բացուի , ու դուն կը մտնաս տեսականը՝ գործնական կենդանի օրինակներու հանդէպ , կըզգաս որ դուն ալ արիւն ունիս , սիրտ ունիս . այդ անէպեքալ ժամերուն՝ երբ Պէշիքթաշլեանի զեփուռը կը մրմնջաս , անտառի մատաղաշ տերեւները խշարտցնելու ու թոյնոց երգերի ընկերակցութեամբ՝ ո՞վ կըրնայ ճիշդ ու ճիշդ նկարագրել թէ՛ ինչ երջանկագոյն ժամեր է որ կը թողնի . . .

բով ու հրահանգներով անոնց ամէն տեսակ շահատակութիւնները կը քաշալերէին :

[Շարունակելի] ՊԵՏ

ՊԱՆԴՈՒԹԵ ԻՐ ՍՕՐ

Ձեռքդ ծոցիդ , ծրուած գրչուխդ շանջիդ
Տակը դըրան առջեւ կեցած , անխրիթ ,
Այլերդ յառած դեպի շեռակ գառիվեր՝
Միև կորոնես , միև կը փնտնես անհաւեր :

Ինչո՞ւ այդպիսի սգազոյցիկ հեւարձակ
Յուսահասած ճայիս հեռու՛ն ու հեռու՛ն .
Պայծառ անկասքոյ զաշխարհած հեւակ .
Տըխուր դիմիդ աչքերուն իրաւ զրարթուն :

Մերք հստայես , մերք աչ խորին «ախ» հաւես .
Ու արցունքներ հաւես աղի աջփերեդ ,
Մերք զգաւեալք , խանդոս սիրով կը կանչես .
Եկու՛ր , որդեակ , անգաւ մը քեզ տեսաւ գեր :

Բայց քու ձայնդ , բայց սրբասուգին կոչդ , աւա՞ղ ,
Բուխակներ կը շեւն անսուտդ .
Հաւաչանքներդ ու ախեղ աչքերդ
Շառաչելով հնով կառնէ կը շանի . . .

Իսկ քու որդիդ ինկած պակոյտիս հեռուներ ,
Վախ կը մաշուի խեղճուկ սիրոյդ կարօտով .
Եւ օր մըն աչ քայմալեռնով , ինքնաւեր ,
Պիտի փարսի սեւ հողերու անկրոյով :

Ու երբ քաւիկն անցած շիւղիկ վրայիկ
Գայ գարնարի քու խանձոսած աչքերդ ,
Պիտի շեւն ձայն մը անու՛շ ձայններէն
Մայրիկ , մեռա՛յ , մեռա՛յ կարօս քու սիրուդ :
ՏԻԳՐԱՆ ԵՐՈՒԱՆԻՆԵԱՆ

Ռուսուք
ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽԵՒԻՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ
—(—)
Աղիւսակներդ , 6 Մայիս
Այսօրուան սուրհանդակով Պատրիարքարանի զրկուեցաւ Եգիպտոսի առաջնորդական բնարութեան տեղեկերը , որուն մէջ յիշուած է միայն Իզմիրեան Սրբազանի անունը իբրեւ առաջնորդ Եգիպտոսի վիճակին :

Զրկուեցաւ նաեւ հերքմագիր մը զեկուցանող թէ Ալվազեան վարդապետը բնարկութեան մասին թէեւ գաւառական ժողովին մէջ կարծիքներ փոխանակուած են՝ սակայն ու եւ է որոշում տրուած չէ եւ ոչ ալ երկրորդ ընտրելի ցոյց տրուած . այդ լուր բխած է միմիայն տեղական թերթէ մը ուսկից արտասուած են միւս բոլոր թերթերը :

Տեղեկագիրը ստորագրուած է Տիգրան փաշայի եւ ուրիշ 11 երեւոյթականներէ . թէեւ Երեսփ . ժողովը 16 հոգիէ բաղկացած է , սակայն 3ը մնում եւ մէկն ալ բացակայ ըլլալով 12 երեւոյթական միայն ներկայ գրտուած են ժողովին եւ ամէնքը միաձայն հաւանութեամբ իրենց քուէն տուած են Իզմիրեան Սրբազանին : Ս .

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փօքչան, 27 Ապրիլ

Փօքչանի մէջ, արդէն հաստատուած սովորութեան մը համաձայն, ամսոյս 27ին, կիրակի օր, բանխօսեց զինուորական հայ բժիշկ՝ Տօքթ. Ա. Բէսիմ, տեղւոյս բարձրագոյն վարժարանին մէջ:

20,000 բնակիչ ունեցող քաղաքի մը հարիւրի մօտ ունկընդերները սրոց 35—40ը հայեր էին, ուչադրութեամբ կուսկնդրէին հայ Տօքթօրին, որ իրեն նիւթ ընտրած էր առողջարանութիւնը:

Տօքթ. Բէսիմ՝ յաջողութեամբ ու իր արհեստին մէջ ունեցած հմտութիւնովը կը բացատրէր լաւ կենցաղ մը վարելու, մարմին մը առողջ պահելու բոլոր պայմանները:

Մենք կը շնորհաւորենք զինքը իբրեւ հայ բժիշկ, որ միշտ գերակշիռ գիրք մը ունեցած է քաղաքիս բժշկական դասուն մէջ:

Խօսելով Փօքչանի հայերու մասին՝ ազգայնէ գործ մը ըրած չե՞նք ըլլար, փոխանակ մեր խօսող տաղանդները, մեր 40 առ հարիւր ունկնդիրները օտար վայր մը փոխադրելու, ուղղակի մեր Աղզ. վարժարանին մէջ հաստատելով՝ կիրակնօրեայ դասախօսութեան այս սովորութիւնը:

Այս տեսակ ձեռնարկի մը յաջողութեան ամենեւին մենք կատարած չունինք, բա՛ւ է քիչ մը բարձր կամք և երեսակայական ամշկոտութենէ հեռացում:

Երեք ամիսէ ի վեր, Աղզ. վարժարանին ուսուցիչը լուռ ու մունջ՝ արդէն սկսած է միս մինակ այս գործին, և ամէն կիրակի, 10—15 պատանիներ զինքը ունկնդրելու կուգան շարունակ: Պատանիներով սկսած այս գործը եթէ քաջալերուի մեծերէն, անշուշտ ա՛լ աւելի լայն ծաւալ կու տանք անկա և հաստատ հիմքերով վրայ գործելով՝ միշտ կը մնայ անկորուստ:

Հայութեան անհետացմանը վերայ արցունքներ չթափելու և զայն կենդանի պահելու ասկէց լաւագոյն միջոցներ կա՞ն Ռուսիայի համար:

Ղ. ԿՈՆԻԿ

ՌՈՒՍՉՈՒՔԻ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆԸ

—)(—

Ռուսչուքէ սաացած ենք քսանըչորս ստորագրութիւն կրող հանրագրութիւն մը, որ կը բողոքէ տեղւոյն ընթերցարանի վարչութեան բռնած ընթացքին գէ՛մ հանդէպ այն երկրասարգներուն որոնք արդէն բողոքած էին նոյն վարչութեան պաշտօնավարութեանը եղանակին մասին:

Աւելորդ կը համարենք հրատարակել այդ հանրագիրը որ մեր թերթին կէտը գրաւելու անպատեհութիւնը կը ներկայացնէ: Յետոյ, ընթերցարանի մասին վերջին հրատարակութեան առթիւ խնդրեք փակուած յայտարարիք էինք պէթ . . . Շարժումի համար:

Մինակ, աւելորդ չենք սեպիր զնել հոս հանրագրութեան վերջին մէկ քանի տողերը.

«Ան որպէս զի մեր ու խմբակի վերահարմարութիւններով մամուլի էջերը կապուելու անիրաւութեան չղիւնք, կատարակենք որ ընթերցարանի վարչութիւնը ինչպէս ի դուր պահանջած ենք ամիսներէ ի վեր՝ ընդհ. ժողով գումարէ, որպէս զի հոն թեր ու գէ՛մ բացատրութիւններ տրուին, մտքերը լուսարանուին և երկու կողմի կամ ոգին պարզուի կամ վերջ գտնեն անհամաձայնութիւնները»:

—)(—

ՌՈՒՍԻԱ ԱՐԵՆԵԼՔԻ ՄԷՁ (2)

Աւելորդ է խօսիլ այստեղ Հայաստանի մէջ արմատական բարենորոգում ներմուծելու մեծ կարեւորութեան վրայ: Բաւական է ըսել թէ անպամ մը որ թիւրքն ստիպուի ինքնօրինութիւն տալ Հայաստանի, անով կրկին անգամ կը կրճատուի Մակեդոնիոյ համար ալ ինքնօրինութիւն ստանալու ճամբան: Վերջինը միմիայն մէկ քանի ամսուան խնդիր կըլլար: 1895 յունիս 4 թուականաւ երկար նամակով մը Բէթէրպուրկի անգլիական դեսպան Սըր Ֆրանք Լէսըրը կը տեղեկագրէ իր նախարար Լորտ Քըմպլըրէի թէ Լօպանօֆ իշխան իրեն յայտարարած է որ . . . «ճրագիրը Փոքր Ասիոյ մէջ հայոց համար մասնաւոր առաւելութիւններ կստեղծէ, որոնք պիտի գոյացնեն հայկական ապագայ անկախ թագաւորութեան հունար, իսկ Ռուսիա

չպիտի համաձայնի և չկրնար համաձայնիլ ասոր»:

Այս ալ հասկնալի է, քանի որ անկախ Հայաստանը՝ իր նահանգներուն սահմանադրի վրայ ուսասայերուն յոյսերն ալ պիտի ամրապնդէ և անոնք ալ պիտի փափագին ազատիլ Ռուսական լուծէն: Ասիկա սուրբ իրաւունքն է իւրաքանչիւր ստորակազմի ասիկա սուրբ իրաւունք է նաև ռուսահայերուն: Սակայն ճիշդ այդպէս անհրաժեշտ հարկ մըն է բոլոր ազգութիւններու վրայ տիրող բռնութիւններուն համար, որք առաջիններն իրենց ոտքին ներքեւ բռնելու համար գործածեն ամէն ներքի թէ աններքի միջոց: Բայց պատճառը միայն այս չէ որ Լօպանօֆ իշխան գրեզո՞հ է հայկական ինքնօրինութեանէն. մենք, պուլկարներս, հարիւր հազարներով հայրենակիցներ չունինք ռուսական լուծի ներքեւ, բայց եթէ Լօպանօֆ իշխանի պատահէր երկրորդ անգամ ազատել մեզ, թերեւս մեր

ԴԵՍ ՈՒ ԴԵՆ

Պատրիարքական գործակատար Տիրգրան էֆ. Տէր Դերսեանի առաջարկութեան վրայ, դիմումներ պիտի ըլլան «առ որ անկ է» գաղթականներու վերադարձին և գաւառացի ճամբորդներու առեւտուրի համար երթեւեկութիւնները դիւրացնելու համար:

Նապին Գարահիսարի մօտերը գտնուած Միպերի հայաբնակ գիւղին խարխուլ դպրոցին մէջ, ապրիլ 9ին խաչահանգիստեղած պահուն, յանկարծ շէնքը փլեր է: Բարեբախտաբար մահ չէ պատահած: Միայն քանի մը վիրաւորակներ կան:

Տնտես. Խորհուրդը Խառն ժողովին առաջարկեր է որ դրամօժիտը կանոնաւորապէս արձանագրուի Պատրիարքարանի մէջ: Որչափ որ ալ Տնտեսականը արձանագրութեան տուրք մը գանձելու համար կընէ այս առաջարկը, փափագելի է որ ազգական պաշտպանութեան համար նկատի առնուի այս խնդիրը և այնպիսի օրինական պայմաններու տակ դրուի որ քիչ մը թափերին զսպելու ստիպուին «իւրտ կտորներու» ետեւէ լեզապատու արշաւող պարոնները:

«Մալիւմաթ» խմբագրականով մը պատարակելով «այն կեղծ հայրենասէրները որոնք Եւրոպայի մէջ ինքզինքնին Օսմանցիներուն է՛ն զարգացեալը, է՛ն հայրենասէրը կը ներկայացնեն, կը յաւելու. «բայց խեղճ . . . աւանկները իրենք ալ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կուզեն և ի՛նչ կըրնեն»: Այս կողմից գնահատումը կը ցուցնէ թէ, երկրորդ թրքերը, իրենց թշխմի յեղափոխութիւնով հանդերձ, բաւական զարհուրելի դարձած են օսմ. կառավարութեան:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԵՊԵՐ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Նախորդ գրութիւնով մը ծափահարած էինք Սպանիացիներուն միաբանութեան ոգին որ կը շեշտուէր հայրենիքի այս անել կացութեան ատեն: Սխա՛լ: Այս պահուս տեսակ մը անելխանութիւն կը տիրէ Սպանիոյ գրեթէ ամէն կէտերուն վրայ: Մէկ կողմէ պատերազմին տխուր լուրերը, և տիրող թշուառութիւնը, միւս կողմէ հանրապետականներու բռնած դիրքը, այնպիսի խռովութիւններ յարուցած են, որ կառավարութիւնը ստիպուած է շատ մը կէտերու վրայ պաշարման վիճակ հրատարակել:

Պատերազմին մասին, մինչեւ հիմա կարեւոր լուրերը բազմաթիւ չեն: Յայտնի է թէ հրամանատար Տուէյ Գալիթէն գրաւեց Գալով Ֆիլիպեան կղզիները գրաւելու խնդրին, ամերիկացիները առ այժմ այդ կղզիին մէջ ցամաքային պատերազմ մը փորձելու ուժերէն զուրկ են: Կրտսի թէ Ամերիկացիները Բօրթօ-Ռիփօ վրայ յարձակում ընելու կը պատրաստուին: Կրնայ ըլլալ որ Ուաշինկթընի մէջ այս տեսակ ծրագիր մը մշակուի:

Բայց աւելի հաւանականը ոս է որ մօտերս Սպանիան իր նաւատորմը Գուպան ազատելու զրկէ և Ովկիանոսի վրայ նաւային անհղ ընդհարում մը տեղի ունենայ:

Այս ակնհերե պարագան աչքի առաջ ունենալով, չի կարծուիր որ Ամերիկան իր ուժերը երկրորդական կէտերու վրայ տարտընէ, քանի որ պատերազմին վերջնական բախտը, ոչ թէ Փիլիպեաններու, այլ Գուպանի մէջ պիտի վճռուի:

ինքնավարութեան ալ հակառակ պիտի ըլլար. անհաւանակ անոր անձնական խիստ նշանաւոր խօսքերը:

1895 Յունիս 13 թուակիր հեռագրով մը Սըր Ֆրանք Լէսըրը հաստատելով կրկին անգամ Լօպանօֆի՝ յունիս 4ի խօսքը կը շարունակէ.

«Ռուսիա գոհութեամբ պիտի տեսնէ, ըսաւ նորին վսեմութիւնը (իշխան Լօպանօֆ), Սուլթանի բոլոր հպատակներուն համար գործադրուած բարենորոգումները, բայց չպիտի համակերպի որ իր սահմաններուն մօտիկ ծնունդ առնէ այնպիսի երկիր մը, ուր հայեր օգտուին մասնաւոր առանձնաշնորհումներով—Փոքր-Ասիոյ մէջ յրապսու մեկ ուրիշ Պուլկարիստ սեղծելու համար»:

Յունիս 20 ին Լորտ Ռօզպէրիի դահլիճն ինկաւ: Փօքչան-Օֆիսի մէջ Քըմպլըրէի տեղն անցաւ Մալզըրի: Վերջինը կը համաձայնի որ բարենորոգումներու առաջին ծրագիրը փոխ

ուի և Պօլսոյ երեք դեսպաններուն յանձնարարուի նորը պատրաստել: Միւսնոյն ժամանակ Լօպանօֆ իշխան հեռագիր կուտայ Պօլսոյ դեսպան Նէլիտօֆին «որ շատ առաջ չերթայ բարենորոգումներու ճամբուն մէջ», վասն զի Ռուսիա հակառակ է Տաճկաստանի մէջ ո՛ր և է լուրջ բարենորոգումի: Ռուսիա՝ բացի Տաճկաստանը պաշտպանելու համար ունեցած անվիճելի բազմաքէն և բացի այն պարագայէն որ բարենորոգումները պիտի գործադրուէին հայերու նկատմամբ՝ ունի նաև ուրիշ պատճառներ, եթէ չուզեր որ թուրքիոյ մէջ բարեկարգութիւն մտնայ: Թուրքիոյ արմատական լայն բարենորոգումները ընդարձակ ասպարէզ պիտի բանային երկրին քրիստոնեաներու առջեւ կառավարական գործերու զեկը մասամբ իրենց ձեռք առնելու և այդ կերպով որոշ սոկոնուութիւն պիտի ստանար թուրքիա, ինչ որ ամենեւին չի փափագիր Ռուսիա: (Շարունակելի) Տօքթ. Բազմալի

ԲՕԼԻԹԻԳԱ

Մ Ո Ւ Հ Ա Ր Է Պ Է

Ամէրիգա վէ Սպանիա տօնանմալարը պէյնինտէ իքինճի վէ տէչէթլի պիր միւսատէմէնին վուգու պուլմուշ օլտուղունա տալիբ հիչ շիւբէ հօգ տըր : Պու մուհարէպէ Անթիլ ատալարընտա վուգու պուլմուշ տըր : Ապրիլ 28 թարիխէ կէլէն թէլէկրաֆլար պու պապտէ տահա հիչ մուայէն պիր շէյ սէօյլէմէյօրլար : Պու միւսատէմէտէն գաթի պիր սէմէրէ հասըլ օլաճագ տըր : Սպանիա տօնանմասընն գօմանտանը ամիրալ Գրուզէրա տըր , ամէրիգանընքի՝ ամիրալ Սամբուն . էկէր Սպանիա տօնանմասը պու իքինճի միւսատէմէտէ տախի մաղլուպ վէ մուհվ օլտու իսէ , արթըք հիչ շիւբէ հօգ տըր քի Գուպա ատասը ամէրիգալըլարըն էլինէ կէչմիչ վէ մուհարէպէ տախի խիթամ պուլմուշ օլտուր : Պէօյլէ օլմասընա հէրքէս արգուքէշ տիր :

Ճիւղբին սուլարընտաքի Սպանիա ամիրալը՝ ամէրիգալըլարա գարշը գօմագ միւսքիւնսիզ օլտըղընը վէ գազկայա հազըր իսէ տէ ինսանիյէթ ուղուրընա քէնտիսի իթամթ իթմէկի թէրճիհ իտէճէկինի Ճիւղբին վալիսինէ պիլտիրմիչ տիր : Ամիրալ Տուէյ մուհարէպէ էնճամընա տէկին Ամէրիգա պանտէրասը թահթընտա Ճիւղբին ատալարընը իտարէ իթմէլէրինի օրանըն Սպանիա հիւքիւմէթինէ թէքլիթ իթմիչ տիր : Պու թէքլիթ րէտ օլունմըշ տըր :

—Ամէրիգա պահրիյէ նազըրը՝ ամիրալ Տուէյէ եարտըմ իչիւն աճէլէթէն ասքէր եօլլանըլաճաղընը սէօյլէմիչ տիր :

—Ամիրալ Տուէյ Գալիթէի զապթ իտուպ , Մանիլայը մուհասէրէ ալթընա ալմըշ վէ անը տահա թօբա թուլթմամըշ տըր :

—Բուէրթօ Բլալատան հապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ Տօմինիքէն մէմուրլար Մօնթօ-Քրիսթի գուրպինտէ շիտտէթլի թօբ սէսլէրի իչիթտիքլէրինի սէօյլէմիչլէր տիր : Մէմուլ օլունույօր քի ամիրալ Սամբունըն տօնանմասը Սպանիանըն եչիլ Պուրուն տօնանմասը իլէ չաթըշմըշ տըր :

—Սպանիա վիւքէլա մէճլիսի գարա վէ տէնիզ իչիւն նէ գատար գուզվէթ վար իսէ Ճիւղբին ատալարըն միւտաֆասընա եօլլանմասընը գարարլամըշ տըր :

—Սպանիանըն հէր թարաֆընտա էհալի պէյնինտէ գարըլըգլըգ կիթ կիտէ արթմագտա տըր : Թէքմիլ պէօյիւք շէհիլթրտէ իտարէի էօրֆիյէ (պաշարման վիճակ) իլան օլունմըշ տըր :

Ամիրալ Սամբունըն տօնանմասը ապրիլ 27տէ Հաիթի ա-

տանըն ճէնուպ թարաֆընտա կէօրիւնմիչ տիր : 17 ատէտ Սպանիա վարօրլարը Բօնթօ-Ռիքօ ճէնուպ թարաֆընտա կէօրիւնմիւշլէր տիր :

Գիւնուսթէ եէթիչէն ալման թալֆալար՝ Հաիթիին ճէնուպ թարաֆընտան թօբ սէսլէրի իչիթտիքլէրինի սէօյլէմիչլէր տիր :

Մատրիտտէն կէլէն պիր թէլէկրաֆ իքի տօնանմալար պէյնինտէ Անթիլ ատալարընտա պիր տէչէթլի գազկանըն վուգուինի սէօյլէյօր :

Ապրիլ 28տէ ամէրիգալը իքի վարօր աղըր աղըր Գիւնուսթէ կիթմէքտէ իմիչլէր : Պունլար աղըր սուրէթտէ զէտէլէնմիչ օլան իքի վարօրլար օլմալը տըրլար :

Հազանտան կէլէն պիր թէլէկրաֆ մուճիպինճէ իքի ամէրիգալը զըրլըլար Գարտընաս քանալընտան ճէպրէն իչէրի կիրմէք իսթէմիչլէր իսէ տէքէնտիլէրինէ գարշը աչըլանա թէչէ տայանմայուպ կէրի շէքիլմիչլէր տիր :

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

—)(—

Սթանպօլ Աւստրիա էլչիսի Պապը Ալիէ պիր նօթա վէրիպ՝ էրմէնի գարըլըգլըգլարը էսնատէ զարարտիտէ օլմուշ օլան Աւստրիա թէպալարընա թագմիւնաթ օլմագ իչիւն տէօրթ պին լիրա թալէպ իթմիչ տիր :

Ապրիլ 24տէ Սթանպօլ էլչիլէրի խարիճիյէ նազըրընա պիր նօթա վէրիպ՝ Եունան-Թիւրք մուհարէպէսինին իքի սօն մատտէլէրտէ կէօսթէրիլէն շարթլարըն իճրասընը վէ թագմիւնաթը հարպիլէնին թէտիէսի իչիւն Եունան իսթիգրաղը իլան օլտըղընտան՝ Թիւրք հիւքիւմէթի օտաթ թեօալիայը պօշալթմաղա պաշլամասընը թալէպ իթմիչլէր տիր :

Թագմիւնաթ թէտիէսի տէօրտէ թագսիմ օլունմըշ տըր , մայիս 15տէ , 25տէ , յունիս 16տա վէ յուլիս 10տա :

Արթըգ պագալըմ պիլիմ մահուտ թիւրք օրտուսը խարապ վէ վիրան իթմիչ օլտուղը մէքիւր մէմլէքէթտէն բըրթըսընը թօբլայըպ տիչարը չըգաճագ մը :

Պիլ չըգաճալընճա ինանամաճաղըգ :

—Եէմէնտէ ըսեան (ապտամբուլթիւն) տէվամ իթմէքտէ տիրօ Հիւքիւմէթ 7,000 ասքէր եօլլամըշ իսէտէ , իքի թապուր իլէրի կիթմէք իսթէմէմիչ տիր : 60 զապըթանըն վէ 200 ասքէրին թէլէթ օլտուգլարը սահիհ տիր :

—)(—

Հ Ա Վ Ա Տ Ի Ս Ա Թ

—)(—

Գրալ Եորկիտըր գաթլ իթմէք իսթէտիքլէրի իչիւն Աթիւնա ճիւնայէթ մահքէմէսինտէն իտամ ճէգասընա մահքիւմ օլմուշ օլան Գարտիցի վէ ճօրճի ասըլմըշլար :

—Թեալիանըն պօշալմասը իչիւն թէչքիլ օլունան քօմիսիօնըն Եունան աղալարը Վօլոյա կիթմիչլէր տիր :

—Սերպիտա քէնտի հիւքմու գուզվէթինի թագվիլէ իթմէք իչիւն սապըգ գրալ Միլան պու կիւնլէրտէ Պէլիրատտա շու հազատիսի թէվաթուր իթմիչ տիր քի կէօյա քէնտի տիւշմանլարը քէնտիսինի էօլաիւրմէք էքքեալընտա պուլունըյօրլար . մագսէտի շու տըր քի եէնի Սքուպչիւնա թէչքիլինտէ ճէպրէն Վլատան Եորկէվիչի վէ Մ . Ռիսթիչիւն տօթլարընը ինթիսապ իթտիրսին :

—Էքմէք ֆիլիսթընըն արթմապըլա իթալիանըն հէր թարաֆընտա գարըլըգլըգ վէ հիւքիւմէթէ գարշը շիտտէթլի նիւմայիչաթ պուլմուշլար տըր : Միլան շէհրինտէ գանըլ մէնգարէլէր իլէրի կէլմիչ տիր , շէօյլէքի հիւքիւմէթ իտարէի էօրֆիլէ իլան իթմէկէ մէճպուր օլմուշ տըր : «Սէքօլօ» կաղէթասը գաբանմըշ վէ «Իթալիա տէլիօբօլօ» կաղէթասը գաթիլէն լաղլ օլտուպ՝ մուհարիլէրի տէրտէսթ օլունմուշլար տըր : Բօսթա գարանմըշ : Մէքթէպլէր , պանքալար վէ մահքէմէլէր տախի գաբանմըշ տըր : չօգ միլանլըլար պաշմըշլար տըր : «Բօբօլօ» տիրէքթօրըն սէօյլէտիկինէ կէօրէ 200 քիչի էօլմիւշ տիր : Միլանտա 8000 ասքէր պուլունմագտա տըր :

Տ Ա Խ Ի Լ Ի Յ Է

—)(—

Կէչէն սէնէ Բուսչուքտա իվանօֆ պիրատէրլէրին ֆիչէնք ֆապրիգասընըն բաթլամասըլա եիւղտէն զիյատէ ամէլէնին թէլէթ օլտուղը մալիւմ տիր : Պու տէչէթլի վուգուաթտա 30 գատար գաղթական միլլէթտաշլարըմըղըն տախի էօլմիւշ օլտուղու շիւբէսիլ ունուտուլմամըշ տըր :

Նիմաի Բուսչուքտա , պիրինճի իսթիւնաֆ մահքէմէսի հուղուրընտա կէչէն կիւն իվանօֆ պիրատէրլէրին տալասը կէօրիւլիպ , օնլարտան պիրիսի Նիքօլա իվանօֆ իւշ այ վէ տիկէրի թօտօր իվանօֆ պիր այ մահպուօիյէթ վէ էօլմիւշլէրին ֆամիլեալարընա թաղմիւնաթ իչիւն իքիսի պիրլիքտէ 62 պին ֆրանք վէ մուհարէպէ մէսարիֆի իչիւն օ գատար պիր մէպլաղ թէտիլէ իթմէկէ հիւքմ օլունմուշլար տըր :

—)(—

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԶԲՕՍԱՐԱՆ

ՀԱՃԻ ԲԱՆԱԲՈՒՆ ՃԻՇԻ ԴԷՄԸ Կը բանեցունէ Պ . Տիգրան Թիւֆէկիւնէն եւ ընկեր

Արհեստին մէջ կատարելութեան հասած երիտասարդ հայու մը ճեռամբ սարքուած այս հովասուն , մաքուր ու գեղջական հաստատութիւն ոչ միայն պատիւ կը բերէ հայ ճաշակին , այլ եւ մեծ խթան մը կը լլայ որ հայ ու օտար փափկակեաներ իրենց գարնանային ու ամառային ժամադրաւայր մը ընեն զայն զբօսելու եւ ճաշելու , Պոնտոսեան ախորժաբեր հովիտուն ու Սեւ ծովի կապոյտ տարածութեան առջեւ :

Հակառակ այս հրապուրիչ առաւելութիւններուն , յաճախորդները պիր գտնեն յոյժ զիւրամասնելի գիւնր թէ ըմպելիքի թէ կերակուրնիւր մասին :

ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ

—)(—

ՏՐ . Թ . ԽՐ . ՍԹՕԹԱՆՈՎ Ե ՎԼԱՏԻՄԻՐ ՏԻՄԻԹՐՈՎ՝ որոնք իրենց իրաւաբանական ուսմունքը Զվիցբերոյ մէջ աւարտած են , հաստատուած են Վառնա ընկերարար գործելու եւ կը ստանձնեն պուլկարական ամէն կարգի գատարանաց առջեւ ամէն տեսակ գատերու պաշտպանութիւնը :

Խորհուրդ Ե բանակցութիւն ֆրանսերէն , գերմաներէն , իտալերէն , բուլղարերէն , ռուսերէն , յունարէն , թուրքերէն եւ պուլկարերէն լեզուներով :

Վկայուած աղքատներուն գատերը ճրի կը պաշտպանուին :

Գրասենեակ՝ քաղաքային գատարանի գէմ . իսկ բնակարան Գ . Թաղ , Թիւ 151 :

Պ Օ Ր Ս Ա

Վառնա 2 Մայիս

ՊՈՒՂՏԱԹ
Վակօն , լիպրա 47—51, հէքթօլ . 13—13.50 ֆրանք
Արապա , լիպրա 47—55 հէքթօլ . 13—14.60 ֆրանք

ԱՐԲԱ
Լիպրա 38—40 հէքթօլ 6.20—6.40 ֆրանք

ՄՐՍՐԲ
Վակօն , լիպրա 57—58 հէքթօլ . 7—7.50 ֆրանք
Արապա , լիպրա 57—60 հէքթօլ . 8—8.20 ֆրանք

ՖԱՍՏՈՒԼԵԱ
100 օգգասը 15—20 ֆրանք՝ մալա կէօրէ
Առապա մուսթէլէսի՝ նարօլէն 21 ֆրանք հիսապը իլէ տիր .
Կիւնտէ 15—20 վակօն վէ 15—20 արապա պուլտայ , 10—15 արապա արբա , կէլմէքտէ տիր :

ՏՊԱՐԱՆ «ՇԱՐԺՈՒՄ»

—)(—

Կը տպագրուին ամէն լեզուէ այցետոմս , հասցետոմս , նամակազուլիս , հարսանեկան հրաւիրագիր , մահազգ , ինչպէս նաև պրօշիւաներ :

Գիւնրն յոյժ զիւրամատչելի . Ուրիշ քաղաքներէ եկած յանձնարարութիւններ ճշդութեամբ եւ փութով կը կատարուին :

Печатница „Взаимность“ Варна.